

Příloha k Průvodci pro přípravu obcí na požadavky GDPR

Modelové situace

16. Požadavky na uveřejňování informací v místních periodických

Popis životní situace:

V souvislosti s novými pravidly pro ochranu osobních údajů je třeba se zaměřit i na situace související se zveřejňováním informací obsahujících osobní údaje v místních periodických. Ty mohou být obsaženy v rubrikách věnujících se kulturnímu a společenskému životu v obci, kriminální činnosti, mohou se objevit v placené inzerci, odborných článcích, ale budou typicky např. i součástí referátů o jednáních orgánů obce. V této souvislosti je třeba řešit hranici mezi údaji, které by měly být zveřejněny z důvodu veřejného zájmu a nebo z jejichž publikace je dána výjimka ve formě realizace zpravodajské licence a na druhé straně údaje, které by kvůli jejich obsahu osobní povahy již zveřejňovány být neměly.

Posouzení z pohledu ochrany osobních údajů:

Podmínky při uveřejňování osobních údajů v místních periodických se sice po obsahové stránce příliš neliší od podmínek jejich uveřejňování na webové stránce obce, po stránce formální jde však o činnost blízkou novinářské činnosti, kde je třeba zejména klást důraz na přiměřenost zpracování obsahu a kde lze většinu osobních údajů (s výjimkou osobních údajů zvláštních kategorií) zveřejnit z důvodu realizace tzv. novinářské, reportážní neboli zpravodajské licence upravené v návrhu zákona o zpracování osobních údajů (§ 16 odst. 1) i občanském zákoníku (§ 89). Situace, kdy je této zpravodajské licence využito, tvoří výjimku a nepovažují se za zpracování osobních údajů.

V této souvislosti je nutné upozornit na to, že za zpracování osobních údajů lze považovat pouze takové operace, v jejichž rámci jsou osobní údaje vedeny (a zveřejňovány) v rámci evidence a nebo jsou vedeny (a zveřejňovány) v rámci datových souborů. Pouze na tyto situace se vztahují pravidla a právní předpisy upravující zpracování osobních údajů, což však je spíše minoritním případem v průběhu zpracování obecních periodik. Většinu osobních údajů lze při novinářské činnosti zveřejnit z důvodu práva na svobodu slova a projevu garantovaného Listinou základních práv a svobod.

Při rozhodování o zveřejnění osobních údajů v obecním periodiku (obvykle buď v textové podobě nebo formou fotografií) je tedy nejdůležitějším momentem odlišit, zda jsou vůbec údaje získány a zpracovávány na základě legitimního účelu a zda je ke konkrétnímu zpracování údajů ve formě jejich zveřejnění dán konkrétní právní titul, kterým nejčastěji bude přiměřené zpracování údajů pro účely realizace novinářské činnosti (v souladu s § 16 odst. 1 návrhu zákona o zpracování osobních údajů), veřejný zájem obce a nebo (to však v minoritním počtu případů) explicitní souhlas subjektu údajů, jehož se zveřejňované údaje týkají.

Uveřejnění v tištěném médiu jistě nemůže zasáhnout tolik potenciálních čtenářů, na druhé straně oprava nepravdivého nebo v rozporu s pravidly ochrany osobních údajů uveřejněného osobního údaje je mnohem složitější a někdy je i vyloučena. Podrobnosti o postupu při opravě nepravdivě zveřejněných údajů řeší tiskový zákon a v souladu s ním přicházejí v úvahu zejména písemná omluva a uvedení nesprávných údajů na pravou míru.

Účel zpracování osobních údajů:

Základním účelem zpracování osobních údajů je zde jejich využití k účelu informování veřejnosti formou zveřejnění v obecním periodiku v rámci naplňování veřejného zájmu na informovanosti o dění v obci, je však třeba myslet na výjimku, která se uplatní v případě využití zpravodajské licence a zpracování informací pro účely akademického, uměleckého nebo literárního projevu. Pokud lze

publikaci posoudit jako zpracování osobních údajů (neboť se jedná o operaci s předmětnými osobními údaji v datovém souboru) a současně jde o realizaci těchto činností, uplatní se výjimka zakotvená v § 16 odst. 1 návrhu zákona o zpracování osobních údajů. V této souvislosti je třeba upozornit na to, že zveřejnění informací by nikdy nemělo být samoúčelné: pak by totiž nemělo šanci obstát ve světle naplňování základních zásad zpracování osobních údajů zakotvených v čl. 5 obecného nařízení.

Rozsah zveřejňovaných osobních údajů:

V případech, kdy nepůjde o novinářské, vědecké nebo literární využití informací současně se bude skutečně jednat o zpracování osobních údajů, je třeba dbát na to, aby rozsah zveřejněných osobních údajů odpovídal danému účelu, tedy informování veřejnosti o dění v obci, které se děje v rámci naplňování veřejného zájmu: je-li tedy cílem obce informovat o svém kulturním a společenském dění, může k tomuto účelu využít pouze penza osobních údajů nezbytně nutného pro realizaci této činnosti. Stejně tak i při informování o způsobu rozhodování zastupitelstva by se obec tam, kde zrovna není dán veřejný zájem na publikaci příslušných osobních údajů, měla zveřejňování osobních údajů spíše vyvarovat a svá rozhodnutí nebo i zápisy z jednání zastupitelstev anonymizovat. Stejná je i situace u poskytování informací o kriminálních činech spáchaných v obci: v rámci veřejného zájmu je rozšíření informace o kriminálním činu, avšak z pohledu ochrany osobních údajů není nutné ani vhodné zveřejňovat totožnost pachatele a jeho osobní údaje by tedy měly být anonymizovány.

Proces zpracování osobních údajů:

Obec nebo i jakýkoli jiný vydavatel obecního periodika má právo zpracovávat osobní údaje i bez předchozího poskytnutí souhlasu dotčených subjektů údajů, a to v rámci zpravodajské licence a nebo naplňování veřejného zájmu na zveřejňování informací ze života obce za předpokladu, že veřejný zájem převažuje. To samozřejmě platí pouze za předpokladu, že v rámci zveřejnění dochází skutečně ke zpracování osobních údajů, tedy jde o práci s evidencí údajů nebo datovým souborem. Není tedy nutné tak, jako v jiných případech zpracování údajů, a priori ještě před zahájením tohoto zpracování informovat dotčené subjekty údajů, že jejich osobní údaje jsou zpracovávány tímto způsobem. V úvahu dále přichází zejména právo podat námitku proti zpracování údajů i jejich zveřejnění, pokud obec údaje zpracovává na základě veřejného zájmu.

V případech, kdy je zveřejňována podoba dané osoby, lze využít § 85 občanského zákoníku, který upravuje způsob rozšiřování podoby člověka, a nebo se spolehnout na zpravodajskou, resp. novinářskou licenci.

V neposlední řadě má každý dotčený subjekt údajů právo na opravu či aktualizaci osobních údajů (např. překlepů ve jménu, datu narození, uvedení úplného jména nebo nového příjmení po svatbě), které jsou zpracovávány nepřesně či neúplně. Analogicky platí toto právo v případě využití novinářské licence a dle tiskového zákona přichází v úvahu uplatnění požadavku osoby, které se zveřejněné informace týkají, na písemnou omluvu vydavatele periodika v případech, kdy již došlo ke zveřejnění nesprávných informací.

Pravidla pro zpracování osobních údajů:

Na každou situaci související se zveřejněním informací v obecním periodiku je třeba aplikovat všechny zásady GDPR, tedy:

- Zjistit, zda je, v návaznosti na zásadu zákonnosti, pro držení osobních údajů, které se obec chystá zveřejnit, k dispozici právní titul

- Ujistit se, že údaje byly zpracovány korektně a transparentně, tedy zejména že osoba, které se osobní údaje týkají, je o zveřejnění informována nebo může důvodně předpokládat, že informace o ní mohou být zveřejněny
- Zkontrolovat, zda je zpracování resp. zveřejnění osobních údajů v souladu s celkovým účelem zpracování
- Dbát na to, aby osobní údaje byly zpracovávány, resp. zveřejněny, pouze v rozsahu nezbytně nutném pro daný účel zpracování.
- Mít jistotu, že osobní údaje, o jejichž zveřejnění se uvažuje, jsou zpracovávány bez chyb

Kdo má ke zveřejňovaným osobním údajům přístup:

Spolupráce na přípravě informací ke zveřejnění se týká obvykle všech úseků, které jsou zapojeny do tvorby obecního periodika. Kromě úseku zodpovědného za komunikaci úřadu (který obvykle zpracovává obsah periodika nebo si jeho zpracování zadává u externího dodavatele služby) budou zapojeny všechny úseky, které dodávají obsah periodika. Může se tedy jednat o agendu vnitřních věcí (nástupy a výstupy zaměstnanců úřadu), úseků pověřených rozhodováním obce ve správním řízení (nová správní rozhodnutí s dopadem na větší skupiny občanů obce) nebo úseků, které vedou agendu kultury (informace o obecních kulturních a společenských akcích) či sportu (sportovní události). Nelze také zapomínat na informace o jednání rady či zastupitelstva, které jsou stabilní součástí obecních periodik a často obsahují osobní údaje zastupitelů a radních nebo i občanů, o jejichž právech je na jednáních jednáno. Může se jednat i o odborné články nebo literární díla. V neposlední řadě jsou osobní údaje imanentní součástí inzertních rubrik obecních periodik.

Publikací informací v obecním periodiku, ať už se jedná o zpracování osobních údajů, nebo je zveřejnění kryto novinářskou licencí, dochází ke zpřístupnění těchto informací blíže neurčenému okruhu osob.

Příklady:

- *Kupříkladu zveřejnění fotografií z pochodu na ochranu práv skupiny spojené náboženstvím, etnickým původem nebo sexuální orientací, může být považováno za zveřejnění citlivého osobního údaje, resp. osobního údaje zvláštní kategorie. Velmi podobná je situace u veřejných mítinků politických stran, neb i údaj o politickém přesvědčení je osobním údajem zvláštní kategorie. U zveřejnění takových fotografií však lze využít výjimku ze zpracování osobních údajů danou zpravodajskou licencí (srov. § 89 občanského zákoníku, pozornost užití osobních údajů pro novinářské účely věnuje v § 16 odst. 1 i zákon o zpracování osobních údajů).*
- *U zveřejňování informací obsahujících osobní údaje týkajících se významných životních událostí není třeba souhlasu dotčených jubilantů tam, kde jsou zveřejňována pouze jejich jména bez konkrétního věku a kde k takovému zveřejnění dochází skutečně jen u příležitosti významných životních jubilejí, nikoli každoročně. Ke zveřejnění jiných údajů si obec musí vždy vyžádat jejich souhlas (viz také předchozí modelová situace). Možnost obce zjistit o občanu informaci, že k takové události došlo (dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích), pouze umožňuje obci takovou událost ocenit, nenahrazuje však v plném rozsahu souhlas dané osoby se zveřejněním.*
- *I přítomnost osob na veřejné akci, např. na vítání občanů, lze dokumentovat a zveřejnit s využitím zpravodajské licence (viz výše) a svolení konkrétních osob s fotografováním na této události uděleným v souladu s § 85 občanského zákoníku považovat za dostatečný právní titul umožňující jejich uveřejnění. Není tedy nutné získávat souhlas v souladu s obecním nařízením o ochraně osobních údajů. V rámci využití zpravodajské licence je možné uveřejnit ilustrativní fotografie z takové události, ovšem pro individuální fotografie a nebo fotografie, na nichž lze*

spolehlivě identifikovat příslušné osoby, je již vždy je lepší mít svolení zúčastněných osob. Vyjádřením svolení s fotografováním však obec nesmí podmiňovat samotnou účast na slavnostním aktu. U osob, které své svolení neudělí, je třeba pouze zaručit, aby jejich individuální fotografie nebyly zveřejněny.

- *Souhlas se zpracováním osobních údajů dle obecného nařízení naopak bude nutný pro zveřejnění jmenného seznamu jubilantů s uvedením jejich věku nebo dalších podrobnějších informací (bydliště apod.) a svolení dle občanského zákoníku postačí v případě publikace jejich fotografií či fotografií nových občánků obce.*
- *Informace o jednání zastupitelstva či rady včetně informací o přítomných zastupitelích či radnících obec zcela jistě může v obecním periodiku využít s ohledem na veřejný zájem a bez souhlasu zastupitelů. Naopak by rozhodně neměla publikovat informace o jednáních zastupitelstva a rady, jejichž součástí jsou osobní údaje občanů, o jejichž právech a povinnostech zastupitelstvo jednalo. Tyto informace by měly být, v souladu se zákonem o obcích, uloženy k nahlédnutí na obecním úřadě, avšak neměly by být v plném rozsahu zveřejňovány, leda by šlo o jejich zveřejnění v anonymizované podobě.*
- *Již nyní platí stav, že jednání zastupitelstva obce jsou přístupná každému a lze je i on-line přenášet přes internet. Pokud se však následně zveřejňují zápisy nebo záznamy z jednání zastupitelstva (písemný zápis, videozáznam), typicky k opakovanému seznámení nebo ke stažení, Úřad pro ochranu osobních údajů doporučuje záznamy anonymizovat. Občan obce pak má právo nahlížet i do úplných, ne-anonymizovaných záznamů (typicky u obecního úřadu). Samo zveřejnění osobního údaje však není bez dalšího právním titulem pro další zpracování.*
- *Výše uvedené však nebrání zpracovávání osobních údajů na základě novinářské licence, a podobný stav bude platit i v budoucnu, kdy zpracování osobních údajů má být „přiměřené“, leda by šlo o osobní údaje zvláštních kategorií, které lze zásadně zpracovávat jen při převaze veřejného zájmu. Tzn., pokud bychom měli uvést příklad, tak - jako i nyní - není důvod zpracovávat (a veřejně šířit v tisku), např. že obec poskytla sociální byt konkrétní jmenované samoživitelce, která je v konkrétně popsané tíživé osobní situaci, má 3 děti, trpí určitou nemocí atd., ale zveřejnit údaje o prodeji obecního pozemku zastupiteli ve střetu zájmů či vlivnému místnímu podnikateli je zcela legitimní.*
- *U informací o společenském či hospodářském životě v obci platí tatáž pravidla, jako u obecního webu: k užití fotografií reportážních obec souhlas nepotřebuje, neb jde o využití zpravodajské licence a je dána výjimka ze zpracování osobních údajů. Podobná je však i situace, kdy obec v rámci rubriky časopisu dokumentující společenský život obce informuje o úspěchu sportovců, umělců a jiných osobností a má zájem publikovat i fotografie oceněných osob. Ani v těchto případech není nezbytné žádat o souhlas dotčených subjektů údajů, neb zveřejnění se realizuje v rámci naplňování veřejného zájmu na informování veřejnosti o těchto významných událostech v životě obce.*

Příklady dobré praxe při řešení modelové situace:

- ☺ *Obec z matriky narození zjistila kontaktní údaje rodičů, kterým se narodilo dítě a následně je, a to i bez jejich výslovné žádosti, pozvala na slavnostní vítání občánků. Událost zdokumentovala a ilustrační fotografie zveřejnila i bez souhlasu dotčených osob. Pro pořízení a zveřejnění individuálních fotografií rodičů a jejich dětí si zajistila svolení přítomných osob a zákonných zástupců dětí.*

- ☺ *Zveřejnění informací (včetně nebo bez fotografií) o oceněných sportovcích, umělcích a jiných osobnostech v obecním periodiku, a to i bez jejich explicitního souhlasu.*
- ☺ *Zveřejnění základních informací o jednání obecního zastupitelstva a/nebo rady spolu s informací o jménech přítomných zastupitelů a/nebo radních.*

Příklady špatné praxe při řešení modelové situace:

- ☹ *Zveřejnění obsahu jednání zastupitelstva/rady, který zahrnuje i osobní údaje občanů, o jejichž právech a povinnostech bylo jednáno*
- ☹ *Zveřejnění údajů o nově narozených dětech a jejich fotografií z vítání občánků bez souhlasu zákonných zástupců dětí.*

Testová otázka:

Obec při uveřejnění fotografií a jmen nových občánků:

1. Nepotřebuje souhlas, plní si svou zákonnou povinnost podle zákona o obcích
2. Nepotřebuje souhlas, pokud se dotčené osoby dostavily dobrovolně na veřejnou akci spojenou s vítáním občánků
3. **Potřebuje souhlas s publikací údajů od zúčastněných osob, zejména zákonných zástupců dítěte. Pro publikaci fotografií postačí neformální ústně nebo písemně poskytnuté svolení s využitím podobizny udělené dle § 85 občanského zákoníku.**
4. Potřebuje souhlas jen pro uveřejnění fotografií, pro zveřejnění jmen dětí není souhlas nutný

Odůvodnění správnosti odpovědi: Zveřejnění těchto údajů není možné pokrýt zpravodajskou neboli novinářskou licencí a jde tedy o zpracování osobních údajů. Pro to se v obecné rovině použijí pravidla daná obecným nařízením o ochraně osobních údajů, jako speciální právní úprava se pak uplatní občanský zákoník, který upravuje zveřejňování podoby konkrétní osoby. V souladu s těmito předpisy je třeba pro publikaci podrobných informací o nově narozeném dítěti disponovat souhlasem jeho zákonných zástupců a pro publikaci jeho podobenky mít k dispozici jejich svolení udělené v souladu s občanským zákoníkem